

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Böde Tamás ügyvéd (felperes címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - korábban a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, majd a Dezső és Társa Ügyvédi Iroda (fél címe 2, ügyintéző: dr. Dezső Attila ügyvéd) által képviselt alperes neve alperes ellen általános szerződési feltételek érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 10. napján kelt 7.G.43.298/2014/8. számú - 9. sorszám alatt kijavított - ítélete ellen a felperes részéről 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg az alperesnek 595.650 (Ötszázkilencvenötezer-hatszázötven) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes, mint pénzügyi intézmény a fogyasztók részére kizárólag pénzügyi lízingszolgáltatást nyújt, kizárólag banki hitelek (refinanszírozási hitelek) igénybevételével. A fogyasztóknak nyújtott pénzügyi lízing célja kizárólag a gépjármű vásárlásához szükséges vételár finanszírozása, vagy az ügyfél tulajdonában lévő gépjármű visszlízingbe adásával szabad felhasználású finanszírozás biztosítása. A felperes a pénzügyi lízingszolgáltatást mind forint alapú, mind deviza alapú szerződésekkel nyújtja.

A felperes az Általános Üzletszabályzatát, illetve az annak részét képező Hirdetményeket több alkalommal egységes szerkezetbe foglaltan módosította, ily módon a felperesnek a per tárgyát képező időszakban 18 darab, egymás hatályát váltó Általános

Üzletszabályzata és Hirdetménye volt, ugyanakkor a kamat, díj és költségek fogyasztókkal szembeni egyoldalú módosításának lehetőségét tartalmazó rendelkezéseknek ezen időszakban három különböző szövegváltozata került alkalmazásra.

A felperes 2008. december 8. napjától módosította az Általános Üzletszabályzatot azzal, hogy beiktatta a Rendkívüli piaci helyzetről szóló II.8.2. és a Megnövekedett költségekről szóló II.8.3. pontokat, a következők szerint:

„II.8.2. Rendkívüli piaci helyzet

Ha a kamat kamatbázis alkalmazásával került meghatározásra, és a pénzpiacokon felmerülő zavarok miatt az ügylet finanszírozásának költségeit jelentősen befolyásoló tényezők, így különösen az irányadó pénzpiaci kamatok szintje (a jegybanki alapkamat, a BUBOR, a LIBOR, az EURIBOR az MNB repo és betéti kamatlábak, a bankközi kamatok stb.), a nemzetközi és hazai pénzpiaci devizakamatok mértéke, a bankközi hitelkamatok, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje, vagy az felperes neve refinanszírozási lehetőségei lényeges mértékben megváltoznak, aminek következtében a magyarországi bankok csak az adott Szerződés megkötésekor érvényes refinanszírozási költséget meghaladó költséggel tudnak refinanszírozáshoz jutni, az felperes neve jogosult a kamatbázison és a kamatrésen túlmenően az ilyen, éves százalékos formában kifejezett többlet refinanszírozási költségeit is érvényesíteni, illetve a kamatperiódus hosszát megváltoztatni. Erről az felperes neve az Üzletfelet az adott kamatperiódusra vonatkozó kamat megállapításával egyidejűleg értesíti. A kamat mértékéhez hozzászámított többletköltségek megfizetése a kamatfizetéssel egyidejűleg esedékes.

Az Üzletfél ebben az esetben - az előtörlesztésre irányadó feltételek mellett - jogosult a teljes, többletköltséggel érintett fennálló tartozását az értesítéstől számított ötnapos határidőn belül lezárási alapdíj és többletköltség mentesen, az értesítéstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül pedig lezárási alapdíjmentesen előtörleszteni. Ha a jelen pontban az előzőekben írt körülmények negatív hatása megszűnik, az felperes neve az érvényesített többletköltséget is csökkenti, vagy megszünteti.

II.8.3. Megnövekedett költségek

Amennyiben bármilyen jogszabály, felügyeleti, vagy jegybanki rendelkezés megváltozása, bevezetése, ezek alkalmazásában bekövetkezett változás, illetve más tőkemegfelelési, vagy tartalékolási előírásoknak való megfelelés miatt az felperes nevének addicionális költségek merülnek fel a Szerződés megkötésével illetve a Szerződésből eredő kötelezettségek vállalásával, fenntartásával vagy teljesítésével összefüggésben, vagy az felperes neve a kölcsön/lízingművelet nyújtásával, illetve fenntartásával kapcsolatos költségei megnövekednek, akkor az Üzletfél - az felperes neve ez irányú kérésére - köteles haladéktalanul megfizetni az felperes neve részére azt az összeget, amely az felperes neve-t ilyen megnövekedett költség kifizetése, illetve viselése folytán

érte.

A megnövekedett költség alapján az felperes neve köteles írásban értesíteni az Üzletfelet és indokolást adni azon eseményről, amely alapján igényét érvényesíteni jogosult. Ha az előzőekben írt körülmények negatív hatása megszűnik, az felperes neve a megnövekedett költség megfizetését a továbbiakban nem, vagy csak részben követelheti az Üzletféltől."

Majd 2009. augusztus 3. napjától beiktatta a Kamat, díj és költségek egyoldalú módosítására vonatkozó II.8.2. pontot, illetve ennek a „Fogyasztóval vagy mikrovállalkozással kötött kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződések esetén" irányadó II.8.2.1. pontot:

„II.8.2. Kamat, díj és költségek egyoldalú módosítása

II.8.2.1. Fogyasztóval vagy mikrovállalkozással kötött kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződések esetén

Az felperes neve kizárólag abban az esetben jogosult a kamatot, a díjat és költséget egyoldalúan az Üzletfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a módosítandó kamat-, díj- vagy költségelemre az alábbiakban meghatározott ok-okozati feltételek bekövetkezése, illetve megváltozása kihatással bír.

Azon ok-okozati feltételek, amelyeknek a kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződés megkötésének időpontjában fennálló állapotához (mértékéhez) viszonyított megváltozása kihatással bírhat az felperes neve által felszámított kamatra, díjra illetve költségekre:

- az irányadó pénzügyi kamatok szintje (a jegybanki alapkamat, a BUBOR, a LIBOR, az EURIBOR az MNB repo és betéti kamatlábak, a bankközi kamatok stb.) (a továbbiakban: referencia kamatok);
- a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje;
- az felperes neve refinanszírozási kamatköltsége (beleértve azt az esetet is, ha a refinanszírozási kamatköltség változására a lejáró vagy idő előtt visszafizetésre kerülő refinanszírozási hitel más feltételekkel való meghosszabbítására vagy újrakötése miatt kerül sor);
- bármilyen jogszabály, felügyeleti, vagy jegybanki rendelkezés megváltozása, bevezetése, ezek alkalmazásában bekövetkezett változás, illetve más tőke megfelelési, vagy tartalékolási előírásoknak való megfelelés, amely miatt az felperes neve-nél a szerződéskötéskori állapothoz képest addicionális költségek merülnek fel a Szerződés megkötésével illetve a Szerződésből eredő kötelezettségek vállalásával, fenntartásával vagy teljesítésével összefüggésben;
- az felperes neve működésével, vagy az általa nyújtott szolgáltatások adózásával vagy más adójellegű járulékaival (pl. illeték) illetve jogszabály által előírt díjával kapcsolatos jogszabályi rendelkezések hatálybalépése;
- jogszabály által meghatározott díjak, költségtérítések, amennyiben annak megfizetésére részben vagy egészben az Üzletfél köteles, vagy az felperes neve által felszámított díjtétel egyébként azt magában foglalja;

- postai díjszabások.

Az felperes neve az egyoldalú kamatváltoztatás lehetőségét megalapozó ok-okozati feltételnek minősíti továbbá azt a körülményt, ha az Üzletfél olyan szerződészegést követ el, amely a szerződése felmondását eredményezhetné. Ebben az esetben az felperes neve jogosult az Üzletfél szerződésében meghatározott ügyleti kamatot a jövőre nézve évente és alkalmanként legfeljebb évi 3 %-os kamatlábbal egyoldalúan megnövelni.

Kamatot, díjat, vagy költséget érintő, egyoldalú, az Üzletfél számára kedvezőtlen módosítást - referencia kamatlábbal kötött kamatnál a kamat módosítása kivételével - a módosítás hatálybalépését megelőzően legalább hatvan nappal hirdetményben közzé kell tenni. A módosításról és a törlesztőrészlet ebből adódó változásáról az felperes neve az Üzletfeleket legkésőbb a módosítás hatálybalépését hatvan nappal megelőzően postai úton, vagy más a jelen Üzletszabályzatban meghatározott közvetlen módon értesíti."

Végül pedig a felperes 2010. január 5. napjától módosította az Általános Üzletszabályzatát és azt a mai napig meglévő tartalommal alkalmazza a következők szerint:

„Az felperes neve kizárólag abban az esetben jogosult a kamatot, a díjat és költséget egyoldalúan az Üzletfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha az alábbiakban meghatározott módosításra okot adó objektív körülmények lehetővé teszik, és az felperes neve az árazási elveit írásban rögzítette.

Azon objektív körülmények, amelyeknek a kölcsön vagy pénzügyi lízingszerződés megkötésének időpontjában fennálló állapotához (mértékéhez) viszonyított megváltozása kihatással bírhat az felperes neve által felszámított kamatra, díjra illetve költségekre:

- az irányadó pénzpiaci kamatok szintje (a jegybanki alapkamat, a BUBOR, a LIBOR, az EURIBOR az MNB repo és betéti kamatlábak, a bankközi kamatok stb.) (a továbbiakban: referencia kamatok);
- a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje;
- az felperes neve refinanszírozási kamatköltsége (beleértve azt az esetet is, ha a refinanszírozási kamatköltség változására a lejáró vagy idő előtt visszafizetésre kerülő refinanszírozási hitel más feltételekkel való meghosszabbítása vagy újrakötése miatt kerül sor);
- bármilyen jogszabály, felügyeleti, vagy jegybanki rendelkezés megváltozása, bevezetése, ezek alkalmazásában bekövetkezett változás, illetve más tőke megfelelési, vagy tartalékolási előírásoknak való megfelelés, amely miatt az felperes neve-nél a szerződéskötéskori állapothoz képest addicionális költségek merülnek fel a Szerződés megkötésével illetve a Szerződésből eredő kötelezettségek vállalásával, fenntartásával vagy teljesítésével összefüggésben;
- az felperes neve működésével, vagy az általa nyújtott szolgáltatások adózásával vagy más adójellegű járulékaival (pl. illeték) illetve jogszabály által előírt díjával kapcsolatos jogszabályi rendelkezések hatálybalépése;
- jogszabály által meghatározott díjak, költségtérítések, amennyiben annak megfizetésére részben vagy egészben az Üzletfél köteles, vagy az felperes neve által

felszámított díjtétel egyébként azt magában foglalja.

- az Üzletfél kockázati megítélésének megváltozása:
 - a) az Üzletfél illetve a hitelügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása az felperes neve jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy belső adósminősítési szabályzata alapján - különös tekintettel az Üzletfél pénzügyi helyzetében és fizetőképességi stabilitásában bekövetkező változásokra -, ha azt az új kockázati kategóriába történő átsorolás az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá;
 - b) az felperes neve vonatkozó jogszabályoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy belső adósminősítési szabályzata alapján azonos kockázati kategóriába tartozó hitelügyletek, illetve Üzletfelek kockázatának változása, ha a kockázat megváltozása az adott kockázati kategóriában az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változását teszi indokolttá;
 - c) az felperes neve vállalja, hogy a kockázati megítélés megváltozása alapján nem érvényesít kamatemelést azon Üzletfélnél, aki szerződési kötelezettségeit folyamatosan teljesítette, a hitel futamideje alatt nem esett fizetési késedelembe.
 - d) a nyújtott kölcsön vagy pénzügyi lízing fedezetül szolgáló ingatlanfedezet értékében bekövetkezett legalább 10%-os változás.

Kamatot, díjat, vagy költséget érintő, egyoldalú, az Üzletfél számára kedvezőtlen módosítást - referencia kamatlábhoz kötött kamatnál a kamat módosítása kivételével - a módosítás hatálybalépését megelőzően legalább hatvan nappal hirdetményben közzé kell tenni. A módosításról és a módosítást követően várhatóan fizetendő törlesztőrészletről az felperes neve az Üzletfeleket a módosítás hatálybalépését legalább hatvan nappal megelőzően feladott értesítéssel postai úton, vagy más, a szerződésben meghatározott tartós adathordozón értesíti.

Amennyiben valamely objektív körülmény változása a kamat-, díj-, vagy költségelem csökkentését teszi indokolttá, úgy az felperes neve azt is érvényesíti az Üzletfél javára.

Díjak és költségek egyoldalúan legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évi éves fogyasztói árindex mértékével emelhetők.

Az Üzletfél a kamat-, díj-, vagy költség számára kedvezőtlen egyoldalú módosítása esetén - referencia kamatlábhoz kötött kamat esetén a referencia-kamatláb változásából eredő kamatváltozás kivételével - a módosítás hatályba lépését megelőzően jogosult a szerződés lezárási díjmentes felmondására."

A felperes keresetében - 1-18.-ig terjedő pontokban foglaltan - annak megállapítását kérte, hogy a 2008. december 6. napjától a mai napig alkalmazott általános szerződési feltételeinek (ÁSZF) a kamat, díj és költségek fogyasztókkal szembeni egyoldalú módosítását lehetővé tevő rendelkezései megfelelnek a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Fktv.) 4. § (1) bekezdésében írt elveknek, így azok tisztességes és érvényes szerződéses kikötések.

Álláspontja szerint a keresettel érintett rendelkezések tisztességesek, ugyanis azok egyértelműek és érthetőek, a szükségszerű szakkifejezéseken túl nem tartalmaznak az átlagos fogyasztó számára nem érhető vagy többértelmű rendelkezéseket. Tételesen meghatározottak, az egyoldalú kamat- és költségemelésre okot adó körülményeket tételesen felsorolják, az ok-okozati feltételek csak annyiban tartalmaznak példálózást, ahol értelmezési segítséget kívánnak nyújtani. Ezen túlmenően objektívek, ugyanis a felperes a módosítási feltételként meghatározott egyik körülményt sem tudta egyoldalúan befolyásolni. Ténylegesen és arányosan, azok szövegezésből megállapítható, hogy a felperes kizárólag a saját oldalán is ténylegesen felmerülő többletköltség ügyfelekkel szembeni érvényesítésére jogosult. Továbbá az átláthatóság elvének is megfelelnek, a fogyasztó ugyanis előre láthatta a kamat- és díjmódosításra okot adó feltételeket, valamint azt, hogy a felmerülő többletköltségekkel megegyező mértékű kamat-, illetve díjemelésre számíthat. Megfelelnek a felmondhatóság elvének, mert 30 napos előtörlesztési - így tartalmát tekintve felmondási - lehetőséget biztosítanak az ügyfeleknek. Végül megfelelnek a szimmetria elvének is, ugyanis a kamat- vagy díjemelésre okot adó negatív körülmény megszűnése esetén az ügyféllel szemben is meg kell szüntetni a megemelt kamat, költség vagy díj érvényesítését. Arra az esetre, ha a kikötések csak részben, egy-egy ok tekintetében minősülnek tisztességesnek, a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazásával azt kérte, hogy a bíróság rendelkezzen a részleges érvényessé nyilvánítás megállapításáról.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotukra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul az Fktv. 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek bruttó 1.512.951 forint perköltséget.

Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata az 1959. évi IV. törvényben (régi Ptk.) foglalt tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezés, amely kizárólag a bíróságok számára kötelező, azonban az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén érintik a jogviszonyok széles körét. Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, az Fktv. jogszabályi szintre emelte a Kúria jogegységi határozatában rögzített elveket, ezzel a Kúria jogértelmezését általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé tette. Álláspontja szerint a szerződési jog alapvető elvéből következik, hogy - főszabályként - egyik fél sem jogosult egyoldalúan módosítani a megkötött szerződést. A kölcsönszerződések speciális voltára tekintettel külön jogszabály, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (régi Hpt.), illetőleg a 2003. évi CCXXXVII. törvény (új Hpt.) tette lehetővé az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötését, amelynek törvényi feltételeit időben eltérő módon és részletességgel szabályozta. A fogyasztóra hátrányosan 2009. augusztus 1. napját megelőzően bármely szerződési feltételt, ezt követően viszont csak a kamatra, díjra, költségre vonatkozó rendelkezéseket lehetett egyoldalúan módosítani. A fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó rendelkezések azonban nem jelölték meg konkrétan

azokat az okokat, amelyekre tekintettel a pénzügyi intézmény egyoldalúan módosíthatta a kamatot, díjat, vagy a költséget. A törvényi keretszabályozás csupán azt írta elő, hogy a szerződésnek tartalmaznia kell az ok-listát - az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit -, de annak tartalmát a pénzintézetnek kellett meghatároznia. Kiemelte: a szerződés részévé váló ÁSZF rendelkezésekben rögzítettek tisztességtelenségére a Ptk. rendelkezései vonatkoznak, amelyek szintén módosultak a perbeli időszakban. Annak megállapítása, hogy milyen szerződéses kikötés minősül tisztességtelennek, a bíróságok jogértelmező tevékenységére hárul. A fogyasztói kölcsönszerződésekben alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító ÁSZF tekintetében ezt a tevékenységet a Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben végezte el, annak 6. pontjában rögzítette azt a hét elvet, amelyek a fogyasztói kölcsön, illetve pénzügyi lízingszerződésekben a kölcsönnyújtó, illetve a lízingbe adó javára kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének megállapítása kapcsán vizsgálat tárgyát képezi.

A Kúria a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 2. pontjába beemelte, egyben a jogegységi határozattal a bíróságok számára kötelezően alkalmazandóvá tette a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában lefektetett elveket, amelyeket az Fktv. 4. § (1) bekezdése tartalmaz. Mindezek tükrében az elsőfokú bíróság szerint - a felperesi állásponttal szemben - az Fktv. nem állított fel jogszabályi tilalmat más jogszabályi vagy jogalkalmazói norma figyelembevételére, a bíróságnak vizsgálata során figyelembe kellett vennie az addig kialakult bírósági joggyakorlat megállapításait.

Kiemelte továbbá, hogy az ÁSZF tisztességességének megállapítása során a bíróságnak nem azt kell vizsgálnia, hogy az adott szerződési feltételek a hatályos jogszabályoknak megfelelnek-e. Önmagában abból, hogy a pénzügyi intézmény az ÁSZF rendelkezésekben az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a Hpt. által szabályozott követelményeknek megfelelő módon határozta meg, nem következik, hogy az ily módon körülírt okok - tartalmuk szerint - ne minősülhetnének a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét sértő, egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó számára hátrányos, tisztességtelen kikötésnek. Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés attól még minősülhet tisztességtelennek, hogy nem ütközik jogszabályba.

Döntésének jogi indokolása szerint a bíróságnak jelen perben az ÁSZF rendelkezéseknek az Fktv. 4. § (1) bekezdésben meghatározott szempontok szerinti tisztességességét kellett vizsgálnia. A jogalkotó nem csak meghatározta az elveket, de azok tartalmát is rögzítette, az elvek konjunktív feltételként érvényesülnek, így bármelyik elv sérelme esetén a bíróságnak el kell utasítania a vélelem megdöntésére irányuló kereseti kérelmet. Az egyoldalú szerződésmódosítására vonatkozó kikötés különösen akkor tisztességtelen, ha nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság, avagy a szimmetria elvének. Ezen elvek alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hathatnak a fogyasztó fizetési kötelezettségére.

Kifejtette: az Fktv. 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések akkor tisztességesek és ezáltal érvényesek, ha a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban felsorolt valamennyi elvnek megfelelnek: így az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének; a tételes meghatározás elvének; az objektivitás elvének; a ténylegesség és arányosság elvének; az átláthatóság elvének; a felmondhatóság elvének és a szimmetria elvének. Ezek az elvek egyenértékűek, egymással összefüggnek, így bármelyik elv megsértése maga után vonja a többi elv sérelmét is, ebből következően, ha a felperes akár csak egy elv teljesülését nem tudja bizonyítani, a többi elv vizsgálata szükségtelen. A jogalkotó az elvek között nem állított fel hierarchikus sorrendet, ezért az elvek érvényesülésének a vizsgálata során törvényben meghatározott sorrend nem kötötte az elsőfokú bíróságot.

Utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveit az Európai Unió Bírósága is értelmezte a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében, miszerint a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását. Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés akkor felel meg a világos, érthető megfogalmazás és az átláthatóság elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a keresettel érintett szerződéses kikötések megfelelnek-e az átláthatóság elvének. A régi Ptk. 209. § (1) bekezdésében és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglaltakra utalva kifejtette, hogy a szabályozás akkor felel meg az átláthatóság elvének, ha tételes, zártkörű felsorolást tartalmaz a módosításra okot adó körülményekről, ezáltal a módosítás lehetőségének keretét szab. A szabályozás akkor átlátható, ha a fogyasztó a szerződéskötéskor fel tudja mérni, hogy a felsorolt körülmények bekövetkezése esetén milyen mértékben növekedhetnek terhei.

Az 1-4. számú kereseti kérelmek kapcsán az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a II.8.2. pontban a felperes nem határozta meg, hogy milyen piaci helyzetet tekint „rendkívüli”-nek, milyen mértéket ért a „jelentősen” kifejezés alatt, az általa felsorolt tényezők milyen mértékű befolyásolása bír hatással a költségeinek emelkedésére. Nem határozta meg egyértelműen azt sem, hogy mi az a „lényeges mérték”, amelynek eredményeként az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét érvényesíti. Megállapítása szerint a felsorolt körülmények túl általánosak, nem tartalmaznak konkrét, az átlagfogyasztó számára világos, egyértelmű megfogalmazást, amelyből következtetni tudna a terhei várható módosulására, továbbá a kikötés nem szab ellenőrizhető és számonkérhető korlátokat a szerződés módosításának. Kiemelte: miután a kikötés nem határozza meg egyértelműen, hogy a fogyasztó kamat, díj és költség fizetésére vonatkozó

kötelezettsége milyen feltételek esetén, milyen mértékben módosulhat, a kikötés nem felel meg az átláthatóság elvének.

Álláspontja szerint a kikötés nem tartalmaz zárt felsorolást sem, továbbá a felperes a kikötésben fenntartja magának azt a lehetőséget, hogy a körülmények negatív hatása megszűnése esetére is érvényesít - csökkentett mértékű - többletköltséget a fogyasztóval szemben, a kikötés ezért nem felel meg a tételes meghatározás, valamint a ténylegesség és arányosság elvének sem.

A II.8.3. ponttal kapcsolatban kifejtette, hogy a kikötés tág felsorolást tartalmaz, nem határozza meg tételesen, hogy mely tényezőknek van addicionális költséget keletkeztető hatása, illetőleg az egyes körülmények változása milyen összefüggésben és milyen mértékben növeli a fogyasztó terheit. Utalt továbbá arra, hogy a szövegezésből az tűnik ki: a felperes a költségei emelkedését teljes mértékben átháríthatja a fogyasztóra, annak nem szab korlátot, a kikötésből a fogyasztó nem láthatja előre, hogy fizetési kötelezettségei milyen mértékben változhatnak, ezért ez a kikötés sem felel meg az átláthatóság elvének. Rámutatott arra is, hogy az ok-lista nem zárt felsorolás, a felperes ebben az esetben is fenntartotta magának a lehetőséget arra, hogy a körülmények negatív hatása megszűnése esetére is többletköltséget érvényesítsen a fogyasztóval szemben. A kikötés így módon nem felel meg a tételes meghatározás, valamint a ténylegesség és arányosság elvének sem.

Az 5. számú kereseti kérelem tárgyában az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a II.8.2.1. pontban az ok-listában felsorolt feltételek között említett „irányadó pénzügyi kamatok szintje” kifejezésből nem látható egyértelműen, hogy mi az a kamatszint, amely az egyoldalú szerződésmódosítást indokolhatja. A felsorolás után szereplő „stb.” kifejezés arra utal, hogy más, a felsorolásban nem szereplő kamatszintet is figyelembe vehet a felperes. A „hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje” tényező a fogyasztó számára értelmezhetetlen, ebből a kifejezésből nem tud következtetni a terhei esetleges növekedésére. Az ok-lista túl széleskörű, túl általános kifejezéseket tartalmaz, nem jelöli meg azt sem, hogy melyik feltétel változása a fogyasztó fizetési kötelezettségének mely tényezőjére hathat. A kikötés továbbá „olyan szerződésszegés” kifejezést jelöl meg oknak az ügyleti kamat megnövelésére, amely nem egyértelmű, a fogyasztó a szerződés megkötésekor nem láthatja, hogy milyen magatartása eredményezheti az ügyleti kamat növekedését és milyen arányban. Összességében az elsőfokú bíróság álláspontja szerint csupán a feltételek felsorolásával a felperes nem ad megfelelő tájékoztatást a szerződő fél számára a fizetési kötelezettségének várható növekedéséről, a kikötés nem szab ellenőrizhető és számonkérhető korlátot a felperes egyoldalú szerződésmódosításának, így ez a kikötés sem felel meg az átláthatóság elvének.

A 6-18. számú kereseti kérelmek tárgyában az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy II.8.2.1. pontban az előzőekben kifejtettekén túl szerepeltetett, „az üzletfél kockázati megítélésének változása” körében rögzített okok a fogyasztó számára nem

beazonosíthatók. A felperes szakmai szövegezése alapján a fogyasztó nem láthatja előre, hogy mi az a konkrét változás, amely a kamat, díj vagy költség összegét emelheti, nem rögzíti, hogy a változás milyen mértékben, milyen százalékban eredményezheti a fogyasztó terheinek a növekedését. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ezen kikötések sem felelnek meg az átláthatóság elvének.

Az elsőfokú bíróság a szerződéses kikötések vizsgálata során tehát azt állapította meg, hogy egyik kereseti kérelemben megjelölt kikötés sem felel meg az Fktv. 4. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt átláthatóság elvének, ezért a keresetet elutasította. A szerződéses kikötés részleges érvényességének megállapítására irányuló kereset tekintetében rámutatott arra, hogy az adott szerződéses kikötés teljes egészét kell vizsgálni. Miután a kikötések egyike sem felelt meg maradéktalanul a hivatkozott elveknek, ezért a részleges érvényesség megállapítására nem látott lehetőséget.

A perköltség összegéről való rendelkezése tárgyában az elsőfokú bíróság az 56 munkaóra számára számított, összesen 2.923.760 forint plusz áfa összegű ügyvédi munkadíj igényt részben megalapozatlannak találta, azt az elvégzett tevékenységgel arányban állóan 30 munkaórában találta a pervesztes felperesre átháríthatónak.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes fellebbezett, annak megváltoztatása, a szerződéses kikötések tisztességességének és érvényességének megállapítása érdekében. Kérte, amennyiben a Fővárosi Ítéltábla úgy ítéli meg, hogy a per tárgyává tett időállapotokban alkalmazott szerződéses kikötéseknek csak egy része, vagy azoknak csak valamely időállapotban alkalmazott szövege felel meg az Fktv. 4. § (1) bekezdésben meghatározott valamennyi feltételnek, a kereseti kérelmekben foglaltaknak részben helyt adva állapítsa meg a szerződéses kikötések tisztességességét, ezért érvényességét, és a keresetet elutasító elsőfokú ítéletet csak a nem megfelelő szerződéses kikötések vonatkozásában hagyja helyben. Perköltségre igényt tartott azzal, hogy az ügyvédi munkadíj megtérítését nem kérte. Korábban előadott álláspontját, indokait fenntartotta.

Állítása szerint az 1-4. számú kereseti kérelem kapcsán az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az Általános Üzletszabályzat rendelkezéseinek II.8.2. pontját. E kikötés alapján az egyoldalú kamatmódosításnak egyetlen oka lehet: az olyan „rendkívüli piaci helyzet”, melyben a magyarországi bankok a szerződéskötéskori állapothoz képest többletköltségek árán jutnak refinanszírozási lehetőséghez. Nincs olyan kikötés, amely más ok miatt lehetővé tenné az egyoldalú kamatmódosítást, tehát érvényesül a tételes meghatározás elve. Előadta, az e pontban szereplő „különösen” kifejezés nem a szerződésmódosítási ok-listára vonatkozik, hanem azok bekövetkeztét befolyásoló tényezőkre. Ugyanis „Rendkívüli piaci helyzet” címszó alatt az Üzletszabályzat elmagyarázza, mi vezethet oda, hogy a felperes refinanszírozási költsége megváltozik (mit ért a címben írt kifejezés alatt), felsorolja az ügylet refinanszírozását jelentősen befolyásoló tényezőket. Ezen tényezők és körülmények leírásával kapcsolatban a felperessel szemben az általános tájékoztató és akár példálózó jellegű felsoroláson túl további elvárás nem támasztható. A felsorolt tényezők valóban jelentősen

befolyásolhatják a refinanszírozást. Viszont önmagában csak valamely befolyásoló tényező változása nem szolgálhat alapul és hivatkozással a fogyasztó felé történő egyoldalú kamatmódosításra, a módosítás feltétele a refinanszírozás költségeinek megemelkedése.

Azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság irreális, az Fktv. 4. § (1) bekezdés e) pontjából ki nem olvasható elvárásokat támaszt az ÁSZF tartalmával szemben. A fogyasztónak ugyanis egyértelmű, hogy a felperes refinanszírozási költségei rendkívüli piaci helyzetre tekintettel megváltozhatnak, és a refinanszírozási feltételeket alapvetően a négy felsorolt tényező befolyásolja jelentősen. Azt is tartalmazza a szerződéses kikötés, hogy a fogyasztó szerződésének kamatbázisán és kamatrésének mértékén (az ügyleti kamaton) felül, százalékosan kifejezve kerül érvényesítésre a refinanszírozási többletköltség, mégpedig a többletköltség összegével megegyezően. Egy ÁSZF rendelkezéstől nem elvárható, hogy elsőfokú közgazdasági vagy pénzügyi tanulmányok oktatási anyagának szintjén levezesse bizonyos pénzügyi mutatóknak a refinanszírozási költségek emelkedésére vonatkozó pontos hatásmechanizmusát. E tényezők gyakran ellentétesen, vagy akár halmozottan is hatást gyakorolhatnak egy refinanszírozási költség alakulására.

Megalapozatlan az az elvárás a felperesi ÁSZF tartalmával szemben, hogy egy refinanszírozási kamatfelár változásnak a fogyasztó törlesztőrészletére gyakorolt összegszerű változása - az ügylet egyediségét szükségszerűen nélkülöző - ÁSZF-ben pontosan kimutatásra kerüljön. Nem jósolható meg előre a refinanszírozási költségek változásának várható mértéke, de annak még nagyságrendje sem, ezt az elmúlt hat év pénzügyi válságának következményei igazolták. Előbbiekből következik: az átláthatóság elve nem sérült.

Kifejtette: a szimmetria elve sérülésére is tévesen következtetett az elsőfokú bíróság, mert önmagában abból, hogy valamely, vagy akár több körülmény negatív hatása megszűnik, nem következik, hogy a refinanszírozási költségek teljes mértékben visszaállnak, hiszen előfordulhat, hogy valamely más körülmény negatív hatása fennmarad. A hivatkozott szerződéses kikötés arra az esetre tartja fenn a csökkentett mértékű többletköltség érvényesítését, ha valamely, vagy akár több körülmény negatív hatásának megszűnése ellenére a refinanszírozási többletköltség csökkentett mértékben fennmarad. Amennyiben az ok is teljes mértékben megszűnik, a felperes is megszünteti a már nem létező többletköltség érvényesítését. Mivel az Általános Üzletszabályzat rendelkezése szerint a felperes a százalékban is meghatározott refinanszírozási többletköltségeit érvényesítheti, ebből következik, hogy a refinanszírozási többletköltség mértékének csökkenése esetén csak csökkentett mértékű kamatemelést érvényesíthet, míg annak megszűnése esetén meg kell szüntetnie a kamatemelést, hiszen az annak alapjául szolgáló ok is megszűnt. A felperesi Általános Üzletszabályzat hivatkozott szövegének összevetéséből megállapítható, hogy a felperes nem zárta ki a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatásának fogyasztó javára való érvényesítését.

A felperes álláspontja szerint így sem a szimmetria elve, sem a ténylegesség és

arányosság elve a hivatkozott felperesi szerződéses kikötésekben nem sérül.

Az Általános Üzletszabályzat II.8.3. pontja tekintetében arra hivatkozott, hogy ebben az esetben az egyoldalú költségemelésre alapot adó két ok az, hogy a felperesnél addicionális költségek merülnek fel, illetve a kölcsön-, lízingművelet nyújtásával, fenntartásával kapcsolatos költségek megnövekednek. Mindkét ok vonatkozásában további feltétel, hogy annak bekövetkezésére bármely jogszabály, felügyeleti vagy jegybanki rendelkezés megváltozása, bevezetése, ezek alkalmazásában bekövetkezett változás, illetve más tőkeemelési, vagy tartalékolási előírásnak való megfelelés miatt kerüljön sor. Irreális az elsőfokú bíróság által támasztott azon elvárás a felperessel szemben, hogy ilyen jövőbeli költség keletkeztető körülmények hatását tételesen vagy konkrétan meghatározza. E körben hivatkozik még a felperes arra, hogy - az elsőfokú bíróság indokolásával szemben - semmilyen jogszabály nem írta elő, hogy a kamat-, költség-, díjmelés feltételeinek meghatározása során a pénzügyi intézmények költségmegosztást, vagy költségkorlátozást alkalmazzanak, - ekként az addicionális költségek felperes és a fogyasztók közötti megosztásának elvárhatóságát a bíróság nem vizsgálhatja, azt tisztességtelenségi okként nem alkalmazhatja. Az ezen szerződéses pontban lévő „bármilyen” kifejezés nem arra utal, hogy az ok-lista nem zárt felsorolás, hanem csupán arra, hogy bármely norma fentiekben hivatkozott megváltozása okozhat költségemelkedést.

Az 5. számú kereseti kérelem tárgyában a felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság csupán a 8 elemből álló ok-lista néhány elemével foglalkozott. Az ok-lista első eleme „az irányadó pénzügyi kamatok szintje”. Az ezzel szembeni kifogás azért nem megalapozott, mert az ÁSZF szövegében nem rögzíthető, hogy mi az a kamatszint, amelyen a megjelölt irányadó pénzügyi kamatszintek konkrétan állnak a szerződés megkötésének időpontjában. Ehhez képest, amennyiben a felperes erre hivatkozással kíván egyoldalúan kamatot emelni, úgy a kamatemelésről szóló értesítésben kell kimutatnia, hogy a szerződéskötéskori állapothoz képest milyen változás következett be, és az érintett fogyasztóval szemben érvényesített ügyleti kamatra az milyen hatását gyakorol. Az ok-lista második eleme - a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje - kapcsán a felperesnek ugyancsak az esetleges egyoldalú kamatemelés érvényesítésekor, a kamatemelésről szóló értesítésben kell kimutatnia, hogy a megjelölt körülményben a szerződéskötéskori állapothoz képest milyen változás következett be. Az ok-lista nyolcadik eleme - a felmondási okot kimerítő szerződésszegés miatti kamatemelés - kapcsán arra hivatkozott, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésai tételesen meghatározzák, hogy a felperes milyen esetekben jogosult a fogyasztóval kötött szerződés felmondására. Kifogásolta, hogy az ok-lista további elemeire vonatkozóan az elsőfokú bíróság sommás megállapításokat tett, amelyek az általa tételesen nem vizsgált ok-lista elemekkel szemben nem állnak meg. Kiemelte, hogy önmagában az ok-lista széleskörűsége nem tisztességtelenségi ok, az ok-lista nem vizsgált elemei nem tartalmazznak túl általános, a fogyasztó számára nem beazonosítható kikötéseket. Hivatkozott arra is, hogy az ebben az időszakban Pénzügyi Szervezetek Állami

Felügyelete (PSZÁF) által is elfogadott Magatartási Kódex lényegében a perbelivel egyező szóhasználatot alkalmazott a fogyasztóval szembeni ok-lista vonatkozásában.

A 6-18. számú kereseti kérelmek tárgyában utalt arra, hogy az 5. számú kereseti kérelemben foglaltakkal egyező kikötések tekintetében a fellebbezés hivatkozásait az előzőekben foglaltak szerint tartja fenn. A korábbiaktól eltérő szerződéses kikötés, „az üzletfél kockázati megítélésének változása” tekintetében a felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete figyelmen kívül hagyta, hogy a kereseti kérelmekkel érintett időszakban módosultak a Hpt. 210. § rendelkezései, továbbá a 2010. november 27. napján hatályba lépett módosítás kiegészítette a Hpt.-t a 210/A. § beiktatásával, majd 2010. december 8. napján hatályba lépett a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet - amely kifejezetten lehetővé teszi, hogy kedvezőtlen kamatmódosításra a hitelkockázat változásai esetén is sor kerülhessen. Ehhez képest az elsőfokú bíróság által hiányolt tartalmi elemek nem az ügyféllel kötött szerződésben, hanem az ügyfél által nem ismert, de a felügyelet által ellenőrzött árazási elvekben kerülnek rögzítésre. A hivatkozott kormányrendelet lényegében a felperesi szerződéses rendelkezéssel egybehangzóan az ok-lista elemeként elfogadja a hitelezők belső adósminősítési szabályzataiban szabályozott kockázatnövekedés, ebből fakadó értékvesztés és kockázati felár emelés alkalmazását. Összességében tehát a felperes hivatkozása szerint - különösen - 2010. január 1. napját követően a 6-18. számú kereseti kérelemmel a per tárgyává tett felperesi szerződési feltételek az átláthatóság elvébe nem ütköznek, így nem tisztességtelenek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására, a felperes perköltségben marasztalására irányult. Álláspontja szerint a helytállóan és teljes körűen megállapított tényállásból az elsőfokú bíróság helytálló jogi következtetést vont le. Az 1-4. számú kereseti kérelem tekintetében utalt arra, hogy a fellebbezésben előadott, az „ok” és az „okhoz vezető körülmény” felosztására vonatkozó - az analitikus filozófia körében értelmezhető - felperesi megközelítés alapján továbbra is olyan okok kerülnek megjelölésre a kamat-, illetve díjemelési jog gyakorlásának feltételeiként, hogy azok túl általánosak, nem tartalmazznak világos, egyértelmű megfogalmazást. Kiemelte: a felperes hivatkozott arra, hogy mit kell igazolnia a refinanszírozási költség változása tekintetében, ezzel szemben a vonatkozó szerződéses kikötések semmiféle igazolási kötelezettséget nem írnak elő a felperes számára, a felperest értesítési, nem pedig igazolási kötelezettség terheli a fogyasztóval szemben.

Álláspontja szerint az 5. számú kereseti kérelem kapcsán téves azon felperesi állítás, miszerint a bíróság az ok-lista bizonyos elemeit tételesen nem vizsgálta, ezen túlmenően nyilvánvalóan téves a felperesi állítás abban a tekintetben is, hogy egy „átlagos fogyasztónak” mit kell tudnia a különböző, speciális tényezőknek a kölcsönszerződésre gyakorolt hatásáról.

A 6-18. számú kereseti kérelmek tekintetében tévesnek tartotta a felperes azon állítását, amely úgy értelmezi a 2010. január 1. napjától hatályos, az árazási elvek rögzítésére

irányuló piacszabályozó jogszabályi előírást, hogy az egyúttal mentesítette a pénzügyi intézményeket azon kötelezettség alól, hogy az átláthatóság elvének megfelelően szerződéseikben felmérhetővé és ellenőrizhetővé tegyék a fogyasztóra hátrányos szerződésmódosítás lehetőségét és indokoltságát. Mind a Hpt., mind a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet olyan keretszabályok, amelyek a felek erre irányuló kifejezett megállapodása hiányában nem válhatnak a kölcsönszerződések részévé, és amelyeket szó szerint átvevő szerződéses kikötések az Fktv. alapján vizsgálhatók, önmagukban nem felelnek meg a tételes meghatározás elvének a szabályozás szükségyszerű keretjellege miatt. Az alperes fellebbezési ellenkérelmében hivatkozott továbbá arra, hogy az 1-4. számú kereseti kérelemben foglalt szerződéses kikötések a fentiekén túl az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvébe, az objektivitás elvébe, a felmondhatóság elvébe, valamint a szimmetria elvébe, az 5. számú és a 6-18. számú kereseti kérelemben foglalt szerződéses kikötések pedig továbbá a tételes meghatározás elvébe, valamint a ténylegesség és arányosság elvébe is ütköznek.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében felülbírálta [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése megalapozatlan.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a helyesen megállapított tényállásra alapított érdemi döntésével és annak jogi indokolásával maradéktalanul egyetértett, ezért okfejtését - annak szükségtelen megisméltése nélkül - csupán a fellebbezésre tekintettel egészíti ki a következőkkel.

Mindenekelőtt a Fővárosi Ítéltábla kiemeli: a jelen pernek a tárgya annak a törvényi vélelemnek a megdöntése, amely kimondja a fogyasztói kölcsönszerződés részévé váló ÁSZF-ben és az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételekben rögzített, az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelés lehetőségét biztosító szerződéses kikötésnek a tisztességtelenségét [Fktv. 4. § (1) bekezdés]. A per célja pedig - az Fktv. 4. § (2) és a 11. § (2) és (3) bekezdéseiből levezethetően - annak eldöntése, hogy a felperesi pénzügyi intézményt terheli-e az Fktv. 4. § (3) bekezdésében meghatározott elszámolási kötelezettség a vele szerződött fogyasztók irányában. Ebből következően a jogerős ítélet - tartalmától függően - a felperes törvényen alapuló elszámolási kötelezettsége fennállásának, vagy fenn nem állásának a bizonyítékául szolgál. A per céljára és tárgyára figyelemmel a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a keresettel érintett szerződéses kikötések megfelelnek-e az Fktv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban foglalt követelményeknek. Ez azt jelenti, hogy a bíróság döntése nem terjed ki a fogyasztóval kötött egyedi kölcsönszerződések érvényességére, illetve érvénytelenségére.

A törvényi vélelem megdöntése tárgyában a bíróság nem a régi Ptk. 209. §-a, a régi Hpt., illetve az új Hpt., valamint a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet alapján hozza meg a döntését, azok alkalmazására csak az egyedi kölcsönszerződéseket megkötő felek jogviszonyának az elbírálása során kerülhet sor. Mivel a bíróság döntése nem az egyedi

szerződéssel szabályozott jogviszony érvényességét érinti, ezért figyelmen kívül hagyandók és mellőzendők mindazon hivatkozások és megállapítások, amelyek e jogszabályoknak (illetve jogszabályváltozásoknak) a megkötött szerződések érvényességére gyakorolt hatására vonatkoznak.

A felperes érvelése folytán szükséges annak a rögzítése is, hogy a fogyasztóra hátrányos egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötés nem azonosítható az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának a feltételeivel (okaival). A tisztességes szemponjtából egységes egészként kell vizsgálni a pénzügyi intézmény által a maga javára kikötött változtatási jogra vonatkozó szerződéses tartalmat. Az Fktv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelményekből az is kitűnik, hogy az ok-lista csak az egyik eleme a szerződéses kikötésnek. Az Fktv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pontjában meghatározott átláthatóság vonatkozik a teljes szerződéses kikötésre, míg a b), c), d) pont csak az ok-listára. Az ok-lista mint a szerződéses kikötésen belüli egyik elem részleges érvénytelensége - vagy ahogy a felperes fogalmaz érvényessége - ezért fel sem merülhet. A kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyes elemei ugyanis külön-külön nem vizsgálhatók.

Az előzőekben kifejtetteknek megfelelően határozza meg az Fktv. 11. §-a, hogy a perben a bíróság mit vizsgálhat, a vizsgálat eredményéhez képest mit állapíthat meg és milyen döntést hozhat. Az érdemi döntés kétféle lehet: a bíróság elutasítja a keresetet, ha a szerződéses kikötés tisztességtelen, vagy megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes és ezért érvényes [Fktv. 11. § (2), (3) bekezdései].

Az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki az Fktv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt követelmények (elvek) jelentését, okfejtése összhangban áll a törvény szövegével és az ahhoz fűzött miniszteri indokolással. A miniszteri indokolásban kifejezett utalás található arra, hogy a jogalkotó a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban rögzített elveket kívánta jogszabályi szintre emelni, és a Kúria határozatából fakadó jogkövetkezmények szabályozása során figyelemmel volt az uniós jog előírásaira is, elsősorban a 93/13/EGK irányelv rendelkezéseire, valamint az irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bírósága gyakorlatára, különös tekintettel a C-618/10. számú Banco-Espanol ügyben, továbbá a C-26/13. számú Kásler ügyben hozott határozatokban kifejtett jogelvekre. Az e határozatokban megjelenő jogértelmezés jelen ügyben eljáró bíróságok számára is iránymutató a döntés meghozatala során.

Az Fktv. 11. § (2) és (3) bekezdéseiben foglaltakból következően - amint azt az elsőfokú bíróság helytállóan kifejtette - a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban meghatározott érvényességi feltételek konjunktívak, vagyis bármelyik feltétel teljesülésének a hiányában nem dönthető meg a szerződéses kikötés tisztességtelenségéhez fűződő törvényi vélelem, ami a kereset elutasítását vonja maga után. Arra is helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a jogalkotó nem határozta meg azt a sorrendet, amelyet követni kell az Fktv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt, egymást kiegészítő alapelvek vizsgálata során. A

Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az uniós jogból, a logika szabályaiból és a pergazdaságosság szempontjából is az a célszerű, ha a bíróság elsődlegesen az átláthatóság elvének az érvényesülését vizsgálja.

A 93/13/EGK irányelv 5. cikke kimondja: olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban rögzített, úgy ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Az Fktv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelmű és érthető megfogalmazás elvéhez fűzött miniszteri indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során tehát a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy képes legyen reálisan felmérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülmény-változásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének az okát, kötelezettsége változásának a mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is. Az átláthatóság elve ezt a követelményt azzal egészíti ki, hogy a fogyasztó képes legyen az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazásának az ellenőrzésére, és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a ránézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság és a szimmetria elvének a be nem tartásával került sor [Fktv. 4. § e) pont]. Ebből következően az egyértelmű és érthető megfogalmazás hiánya önmagában megalapozza a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, ezért ez az az elv, amelyet elsőként célszerű vizsgálni.

A logika szabályai is ezt a következtetést támasztják alá, hiszen az a szerződéses kikötés, ami nem érthető, mert a gazdasági következményeket illetően nem egyértelmű, nem felelhet meg a tételes meghatározás és az objektivitás követelményének sem. Ha pedig az ÁSZF-ben nincs meghatározva, hogy miként, milyen módon, milyen eljárási rendben változnak a fogyasztó kötelezettségei, akkor a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria elve sem teljesül, hiszen ezek az elvek a fogyasztó által nem kérhetőek számon. A fogyasztó a szerződésmódosítás mechanizmusa szabályozásának hiányában az egyoldalú szerződésmódosítást jogszerűségének az ellenőrzésére is képtelen. Ez esetben a szimmetria elve azért sem valósulhat meg, mert a mechanizmus szabályozása nélkül a fogyasztó a számára kedvező körülményváltozás következményeit nem tudja érvényesíteni a javára történő szerződésmódosítás útján.

Ezenfelül az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének a részét képező mechanizmus, valamint az ellenőrizhetőséget jelentő átláthatóság szövegszerű megjelenésének a hiánya vizsgálható a legegyszerűbben és a leginkább objektív - mérlegelést nem engedő - módon.

A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy az Európai Unió Bíróságának irányadó gyakorlata - C-26/13. számú Kásler ügy, C-92/11. számú RWE Vertrieb ügy - szerint a szerződési feltételek átláthatóságának a 93/13/EGK irányelvben foglalt követelménye nem

korlátozható kizárólag azok alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. A 93/13/EGK irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, az átláthatóság e követelményét ezért kiterjesztő módon kell érteni. Azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott, az adott perbeli esetben az egyoldalú kamat-, költség-, és díjmelés mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

A felperes a vizsgálat tárgyát képező szerződéses kikötésekben az egyoldalú kamat-, költség-, és díjmelést lehetővé tévő szerződésmódosítás mechanizmusát nem szabályozta. Egyetlen esetben sem határozta meg, hogy milyen módon és milyen mértékben kell ahhoz megváltozniuk az ok-listában megjelölt körülményeknek, hogy előidézék a felperes számára az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Ezzel párhuzamosan azt sem határozta meg, hogy a körülményváltozás mértékéhez miként igazodik a kamat-, költség- és a díjmelés mértéke. A mechanizmus szabályozása nélkül a fogyasztó nem láthatta előre, hogy a felperes későbbi egyoldalú szerződésmódosítása milyen terheket jelenthet a számára, vagyis nem volt abban a helyzetben, hogy felmérje kötelezettségvállalása tartalmát, a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat: a szerződéses kikötés egyoldalú változtatásához való jogot nem lehet úgy értelmezni, hogy az a pénzügyi intézmény számára olyan jogosultságot biztosít, amely helyettesíti a bíróság, illetve a jogalkotó szerződésmódosítási jogát [régi Ptk. 241. §, 226. § (2) bekezdés]. Egyik szerződő fél sem vonhatja le egyedül a szerződéskötéskor nem ismert, és előre nem látható körülmények bekövetkezésének a következményeit. A felperes azonban egyértelműen erre törekedett, amikor a nemzetközi szerződések, illetve a jogszabályi környezet, valamint a pénzpiaci indexek változásához kötötte a szerződés fogyasztóra nézve hátrányos módosítását. Ez az előre nem ismert és nem várható eseményekhez kötött ok-lista eleve nem felel meg a világosság és az érthetőség követelményének.

Ezen túlmenően az 1-4. számú kereseti kérelmek tárgyában helytálló az elsőfokú bíróság hivatkozása a tekintetben, hogy az itt rögzített „Rendkívüli piaci helyzet” körében felsorolásra került okok (értelemszerűen akár úgy is, mint egyébként a rendkívüli piaci helyzet kategóriájára kihatással bíró tényezők) túl általánosak, nem tartalmazzak az átlagfogyasztó számára világos, egyértelmű megfogalmazást, különösen oly módon, hogy az a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkezésekor pedig ellenőrizhetővé tegye a fogyasztó számára a hátrányos szerződésmódosítás szükségességét, mértékét. Mindenben helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság,

hogy e rendelkezések nem felelnek meg sem a tételes meghatározottság, sem a ténylegesség és arányosság, sem az átláthatóság elvének. Téves az a felperesi értelmezés, amely szerint a kamatemelésnek a II.8.2. pont szerint egyetlen oka a teljes magyarországi banki szektorban érvényesülő refinanszírozási költségnövekedés, továbbá, amely különbséget tesz „ok” és az „okhoz vezető körülmények” között. Ez utóbbiak (az „okok okai”) megváltozása a kikötés szerint ugyanúgy hivatkozási alapot jelent a pénzügyi intézmény számára a kamatemelésre, tehát maguk is a kamatemelés okainak minősülnek. Ezeket az okokat a II.8.2. pont példalózó jelleggel sorolja fel, ami nem tesz eleget a tételes meghatározottság elvének. Abban az esetben pedig, ha - a fellebbezési logika mentén haladva - a rendkívüli piaci helyzet miatti refinanszírozási költség megváltozása volna a szerződésmódosításra alapot adó egyetlen ok, ez a fajta megfogalmazás az átláthatóság elvébe ütközne, tekintettel arra, hogy az átlagfogyasztó részére nem ismert, ennél fogva nem is ellenőrizhető, hogy a magyarországi bankok az adott időpontban milyen feltételek mellett jutnak refinanszírozáshoz. Megjegyzendő, a fellebbezés sem tér ki arra, hogy az átlagfogyasztó milyen módon szerezhette információt mindezekről.

A II.8.2. pont kétségtelenül tartalmazza, hogy a felperes az előbbieket miatti refinanszírozási többletköltségeit éves százalékos formában fejezi ki, és az ily módon kifejezett többletköltségeit jogosult a fogyasztóra áthárítani. Azonban a kikötésből nem következik az a fellebbezésben tett állítás (6. oldal 1. bekezdés), miszerint a százalékos formában meghatározott refinanszírozási többletköltség a fogyasztó szerződésének ügyleti kamatát egyező százalékos mértékben fogja terhelni. A kikötésből pusztán arra lehet következtetni, hogy a felperes az ügyleti kamaton felül érvényesíteni jogosult a többletköltségeket, illetve megváltoztathatja a kamatperiódus hosszát, a többletköltségeket pedig a kamat mértékéhez kell hozzászámítani. Mi több, a kikötés szövegéből még az ügyleti kamat növekedése sem következik egyértelműen, csak az, hogy a többletköltségeket a felperes a kamat mértékhez számítja hozzá. Ez utóbbi sem szükségszerű, hiszen a kikötés szerint alternatívaként a felperes a kamatperiódus hosszát is megváltoztathatja. Ez utóbbi szintén az adós terheinek a növekedését jelenti, ám a kikötés ezek mértéke és a refinanszírozási többletköltségek mértéke között nem állít fel olyan kapcsolatot, amelynek alapján az adós terheinek növekedését előzetesen becsülni lehetne.

A Fővárosi Ítéltábla ugyanakkor nem értett egyet az elsőfokú bíróság ítéletének azon megállapításával, amely szerint az úgynevezett addicionális költségek teljes áthárítása önmagában tisztességtelen, ilyen elvárás ugyanis az átláthatóság követelményének a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében kifejtett fogalmából sem következik. Másfelől viszont az Fktv. 4. § (1) bekezdés b) pontja szerinti arányosság elvébe ütközik az, hogy a II.8.3. pont lehetővé teszi az úgynevezett addicionális költségek teljes mértékű áthárítását a fogyasztókra, kizárva ezzel a rendes üzleti kockázat viselését, ugyanis a szerződési jog alapvető elvéből (pacta sunt servanda) következik: az üzleti kockázatot szerződéskötéskor mindkét fél önként felvállalja. Az elvet a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény indokolásának 6. d) pontja értelmezi: „az arányosság szempontjából kiindulópont, hogy a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény - amely a szerződést gazdasági-szakmai tevékenysége

körében köti - előre kalkulálja a kölcsönnyújtás kockázatait, és azokat a Hpt. szerint kezelni is köteles. Az egyoldalú szerződésmódosítás jogát nem lehet egyoldalú haszonszerzésre fordítani". Ehhez mérten az Fktv. 4. § (1) bekezdés d) pontja szerinti arányosság elvébe ütközik az a szerződési kikötés, amely lehetővé teszi, hogy a pénzügyi intézmény a rendes üzleti kockázat körébe eső körülmények megváltozásából eredő hátrányait a fogyasztókra hárítsa át.

Az 5. számú kereseti kérelem tárgyában részletesen indokolta az elsőfokú bíróság az ok-listában felsorolt feltételek közül az „irányadó pénzügyi kamatok szintje”, a „hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok átlagos hozamszintje”, továbbá az „olyan szerződésszegés” címszó alatti tételeket, amelyek tekintetében rögzítette, hogy azok megfogalmazásából nem látható egyértelműen az egyoldalú szerződésmódosítás indokltsága, azok a fogyasztó számára értelmezhetetlenek, továbbá nem jelöli meg konkrétan a szabályozás azt sem, hogy mely feltétel változása a fogyasztó fizetési kötelezettségének mely tényezőjére hathat. Miután önmagában az ok-lista ezen elemeinek a hiányossága megalapozza azt, hogy a kikötés az átláthatóság elvének nem felel meg, ezért e tekintetben is szükségtelen a további ok-lista elemek vizsgálata, bár a Fővárosi Ítéltábla megjegyzi, hogy - a fellebbezési hivatkozással ellentétben - az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása azt is rögzíti, hogy az ok-lista túl széleskörű, túl általános kifejezéseket tartalmaz, amely megállapítás nyilvánvalóan az ok-lista egészére vonatkozik.

A 6-18. számú kereseti kérelmek tárgyában kifejtett fellebbezési hivatkozás kapcsán a Fővárosi Ítéltábla utal arra, hogy a jelen perben a bíróság az Fktv. 11. § (1) bekezdése szerinti eljárásban kizárólag a 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem megdöntésére irányuló kereseti kérelem tárgyában vizsgálódik, az eljárásnak nem tárgya a Hpt., avagy a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet egyes rendelkezéseinek az értelmezése. Az említett jogszabályok egyrészt a pénzügyi szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitában alkalmazhatók, másrészt mint keretszabályok, a pénzügyi működést szabályozó normák. Az azokat akár szó szerint tartalmazó, avagy azokba kifejezetten nem ütköző szerződéses kikötések tisztességtelensége a jelen perre vonatkozó eljárási szabályok szerint vizsgálható, illetve annak vizsgálata nem ütközik a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében, illetve a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 6:102. § (4) bekezdésében rögzített korlátba. Más megközelítésben, a jelen perben vizsgálandó körülmények körén kívül esik, hogy a keresettel érintett kikötések miért kerültek az adott módon meghatározásra, tehát a fentiek szerinti keretszabályok nem mentesítik a pénzügyi szolgáltatókat azon elvárhatóság tekintetében, hogy az ÁSZF rendelkezéseikben foglalt szerződéses kikötések megfeleljenek az Fktv. 4. § (1) bekezdésében határozott elveknek.

Az „üzletfél kockázati megítélésének változása”, mint egyoldalú szerződésmódosításra okot adó tényezőként szerepeltetett körülmény nyilvánvalóan nem felelhet meg az átláthatóság elvének, amennyiben ennek tartalmi meghatározása a fogyasztó számára megismerhetetlen Árazási Elvekben történik. Mindez független attól, hogy egyebekben a Hpt. lehetővé tette-e a felperes számára ennek az Árazási Elvekben történő rögzítését,

mindez - fentiek tükrében - nem mentesíti a pénzügyi szolgáltatót azon kötelezettsége alól, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötést a fogyasztó számára felmérhetővé és ellenőrizhetővé tegye.

Téves továbbá a felperes fellebbezési érvelése abban a tekintetben is, hogy a pénzügyi intézmény önmagában már abban az esetben jogosulttá vált a szerződés egyoldalú módosítására, ha teljesítette az akkori Hpt. 210. § (3) és (4) bekezdéseiben foglaltakat. A hivatkozott jogszabály olyan előírást tartalmaz, amely szükségszerű előfeltétele az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának, azonban az előírás teljesítése - a módosításra alapot adó feltételek és objektív körülmények tételes meghatározása, továbbá az Árazási Elvek írásbeli rögzítése - nem teszi automatikusan tisztességgé az adott szerződési kikötést. A tisztességtelen szerződési kikötések alkalmazásához a magyar jogszabály - és az EGK irányelv - éppen azért fűzi a részleges érvénytelenség jogkövetkezményét, hogy jogvédelmet biztosítson a fogyasztók részére arra az esetre is, ha az adott szerződési kikötés a jogszabályoknak egyébként formálisan megfelel. A jogszabályba ütközés már eleve érvénytelenségi jogalap [lásd régi Ptk. 200. § (2) bekezdés]. Ha a jogalkotó minden olyan kikötést érvényesnek tekintene, amely nem ütközik jogszabályba, nem lett volna szükség a tisztességtelen szerződési kikötésekre vonatkozó rendelkezések megalkotására. [Az irányelv 3. cikke szerint vélelmezni lehet, hogy adott kikötés tisztességtelen, amennyiben az nem a felek közötti alku (egyezkedés) eredményeként került a szerződésbe, ellentétben áll a jóhiszeműség követelményével, és a szerződés alapján a feleket megillető jogok és kötelezettségek tekintetében a fogyasztó sérelmére jelentős aránytalanságot okoz.]

Összefoglalóan tehát a kereset tárgyát képező szerződéses kikötésekkel kapcsolatban az állapítható meg, hogy alkalmazásuk egyik időszakában sem feleltek meg sem az egyértelmű és az érthető megfogalmazás, sem az átláthatóság követelményének. Ezek a szabályok ugyanis nem biztosítják, hogy a fogyasztó az egyedi szerződés megkötése előtt, illetve annak során, alaposan megismerhesse szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felismerhesse, milyen módon kerül sor kötelezettségei megváltoztatására. Ezzel együtt arra sincsen lehetősége, hogy a változás okait és mértékét ellenőrizze. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen döntött, amikor a keresetet elutasította.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - utalva annak helyes indokaira is [Pp. 254. § (3) bekezdés] - helybenhagyta.

A felperes a sikertelen fellebbezése következtében köteles a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes részére a jogi képviselete ellátásával összefüggésben a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, a (2) bekezdés alapján mérsékelt összegben megállapított ügyvédi munkadíjból álló fellebbezési eljárási költség megfizetésére. A Fővárosi Ítéltábla az alperes által előterjesztett díjigényt eltúlzottnak találta, az alperes a fellebbezési eljárásban ugyanis egy 13 oldal terjedelmű fellebbezési

ellenkérelmet terjesztett elő, egy tárgyaláson vett részt, továbbá a tárgyalásra való felkészüléssel merülhetett fel díjazást igénylő tevékenysége. A Fővárosi Ítéltábla ezért a fellebbezési eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban állóan 15 munkaóra - és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 4/A. §-a alapján az áfa - figyelembevételével állapította meg a rendelkező részben írtak szerint az alperest képviselő ügyvédi munkadíj összegét (570.000 forint munkadíj, 25.650 forint átalány díj).

Budapest, 2014. október 22.

Dr. Kincses Attila s.k.
a tanács elnöke

Dr. Ács Zoltán s.k.
előadó bíró

Dr. Sasvári Péter s.k.
bíró